RAPORT DE EXPERTIZĂ

La proiectul Legii pentru modificarea unor acte normative (consolidarea mecanismului de protecție în domeniul avertizărilor de integritate)

Tipul actului vizat de proiect:

Înregistrat cu nr.

Domeniul:

din:

I. EVALUAREA GENERALĂ

1. Autor al actului normativ este Guvernul , autor nemijlocit - Ministerul Justiţiei

2. Categoria actului normativ propus: Lege organică , ceea ce corespunde/nu corespunde art.72 din Constituţie şi Legii 100/2017 privind actele normative.

Expertul nu are obiecţii la categoria actului

3. Scopul promovării proiectului

Proiectul urmărește transpunerea integrală a Directivei (UE) 2019/1937 și consolidarea protecției avertizorilor, inclusiv extinderea sferei persoanelor protejate, întărirea obligației privind canalele interne și stabilirea regimului sancționator contravențional pentru împiedicarea raportărilor fie neaplicarea protecției. Nota de fundamentare își ancorează intervenția în Planul Național de Reglementare 2025 (acțiunea 210) și în Foaia de parcurs „Statul de drept” (cap. 23). Din această perspectivă, intervenția este justificată și oportună.

Totuși, analiza detaliată a proiectului denotă că afirmația autorilor proiectului că prin acest proiect se asigură transpunerea integrală a Directivei, este, cel puțin, hazardată. Pentru detalii a se vedea secțiunile ulterioare ale prezentului Raport de expertiză.

4. Respectarea transparenței decizionale

Proiectul, nota de fundamentare și tabelul de conformitate sunt publicate pe pagina web a Ministerului Justiției. Totuși, pentru deplina respectare a Legii nr. 239/2008, urmare a consultărilor publice, urmează a fi plasată și sinteza observațiilor recepționate, precum și argumentele de acceptare sau respingere a acestora.

Adițional, trebuie să notăm că termenul de 10 zile lucrătoare acordat pentru consultare publică (de la 17.09.2025 pînă la 30.09.2025) este restrictiv și contravine art. 11 alin. (2/2) din Legea privind transparența

în procesul decizional, nr. 239/2008, care prevede că ”Anunţul privind organizarea consultărilor publice şi materialele aferente sînt făcute publice cu cel puţin 15 zile lucrătoare înainte de definitivarea proiectului de decizie”.

Etapele transparenței procesului decizional nu au fost respectate

Termenele de plasare și consultare a proiectului nu au fost respectate

Sinteza recomandărilor pe pagina web a autorului nu a fost plasata

II. FUNDAMENTAREA PROIECTULUI

5. Structura notei informative

Nota de fundamentare corespunde structurii stabilite de Anexa Legii 100/2017.

Nota informativă corespunde structurii

6. Suficienţa argumentării.

Argumentarea din Nota de fundamentare este pertinentă la nivel de principii, dar insuficientă pentru înțelegere în termeni practici de aplicare. Pentru evitarea unei transpuneri formale, proiectul trebuie susținut de o justificare mai solidă și anume ar trebui să conțină:
- date și analize agregate la zi despre funcționarea canalelor interne și externe și calitatea acțiunilor subsecvente;
- evaluarea impactului financiar și a capacităților autorităților vizate de Legea 165/2023;
- oferirea unor indicatori de rezultat orientați pe finalitate: câte cauze au fost remediate, în câte cauze au fost aplicate măsuri de protecție, care sunt domeniile vulnerabile etc.;
- care este mecanismul de supraveghere și control: a fost sau nu desemnată o autoritate-umbrelă cu funcții de sinteză/monitorizare, care să generalizeze practicile și să publice concluzii/lecții/îndrumări pentru sistemul entităților publice și private în aplicarea mecanismului avertizorilor de integritate, așa cum a fost sugerat în analizele și rapoartele anterioare ale CAPC și așa cum rezultă și din prevederile Directivei.

Argumentarea e suficientă

7. Compatibilitatea cu legislaţia comunitară şi alte standarde internaţionale.

Potrivit textului proiectului de lege și notei de fundamentare, proiectul are drept scop „transpunerea integrală” a Directivei (UE) 2019/1937 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii.

Din lectura comparată a Directivei (UE) 2019/1937 și proiectul legii supus expertizei deducem, totuși, că transpunerea nu este deplină și este necesară o analiză suplimentară pentru integrarea cu acuratețe în arhitectura națională.

Reiterăm că Directiva fixează obiectivul și standardul minim, iar statul are marjă de configurare și adaptare, astfel încât să fie construit un mecanism fiabil și robust, care să corespundă pe de o parte contextului național, dar pe de altă parte să nu coboare sub standardul/exigențele europene. În acest sens, rămân patru aspecte care necesită a fi analizate atent și care trebuie a fi acoperite, după cum urmează:

a) Prezumția răzbunării și sarcina probei.
Art. 21 alin. (5) al Directivei prevede explicit că, dacă persoana dovedește că a raportat conform cerințelor

legale și a suportat un prejudiciu, se prezumă că măsura/prejudiciul are caracter de răzbunare, iar entitatea trebuie să probeze că măsura are cauze justificate și nu au nicio legătură cu raportarea făcută de avertizor. O asemenea abordare este enunțată și în considerentul (93) din Directivă privind „mutarea sarcinii probei". Respectiv, Directiva impune un mecanism probator care să scoată avertizorul din impas: dacă raportarea e conformă și ulterior apare o măsură prejudiciabilă, se prezumă că e vorba de măsuri de răzbunare, iar entitatea trebuie să dovedească motive legitime, străine de raportare. Legea în vigoare și proiectul de modificare nu abordează acest aspect. Respectiv, se recomandă inserarea în Lege a normelor care să instituie prezumția și să asigure transferul sarcinii probei pe entitate/angajator.

b) Instituirea canalelor interne în entitățile cu un număr mai mic de 50 în sectoarele de risc
Directiva, potrivit art. 8 alin. (7)-(8) permite statelor, după o evaluare de risc, să impună canale interne și sub 50 de lucrători, acolo unde riscul este ridicat (sănătate, mediu, achiziții etc.). Totodată prin prevederile de la alin. (9) permite partajarea canalelor la nivel de municipii/entități publice mici. Atât legea în vigoare, cât și proiectul de modificare nu reglementează acest aspect, dar impun doar obligația raportării externe, ceea ce poate fi tratat ca o necorespundere standardului Directivei. În acest context, este rațional de a reveni la reglementări subordonate legii (hotărâre de Guvern) care să reglementeze mai detaliat și pas cu pas aspectele legate de domeniile de risc, posibilitatea instituirii unor canale interne partajate, evaluări periodice de risc, garanțiile minime, instituirea și ținerea registrelor etc.

c) Trasabilitatea avertizărilor de integritate și evidențe.
Art. 18 al Directivei prevede păstrarea evidențelor pentru fiecare raport, pe suport durabil; reguli detaliate pentru apeluri înregistrate/transcrieri și procese-verbale la întâlniri; oferirea posibilității avertizorului de a verifica/semna transcrierea etc. Deși în cadrul legii principiile respective sunt reglementate, totuși atestăm incoerențe și lipsa a mai multe componente indispensabile pentru buna înțelegere și funcționare a mecanismului: cerințe operaționale minime (registru/jurnalizare, câmpuri obligatorii, păstrare corelată cu prescripțiile, posibilitatea de a urmări oricare divulgare și informarea avertizorului); necorelarea clară a termenelor (7 zile/3 luni) dintre intern și extern; lipsa clarității procedurale privind mecanismul de raportare orală/întâlnirile față în față cum sunt fixate dezvăluirile, drepturile avertizorului de a rectifica etc. În aceste condiții reiterăm necesitatea de a institui norme secundare (la nivel de Guvern) care să detalieze toate aspectele procedurale neclare și confuze.

d) Sancțiuni efective, proporționale și disuasive.
Art. 23 alin. (1)–(2) din Directivă cere sancțiuni pentru împiedicarea sau încercarea de a împiedica raportarea, represalii, acțiuni vexatorii împotriva raportorilor și încălcarea confidențialității; sancțiuni și pentru raportări cu bună-știință false, plus compensarea prejudiciilor. Proiectul legii operează cu formulări generale privind „încercarea", fără criterii de agravare/individualizare și fără a asigura corelarea clară cu „tentativa" din dreptul contravențional/penal.

Nota / proiectul conţine referinţe la acquis-ul comunitar

Nota / proiectul nu conţine referinţe la alte standarde internaţionale relevante

8. Fundamentarea economico-financiară.

Nota de fundamentare reține că "Pentru implementarea prevederilor prezentului proiect nu va fi necesară alocarea unor sume de bani suplimentare din contul bugetului de stat."

Totuși, considerăm că fără o fundamentare și o evaluare clară a impactului financiar, mecanismul va rămâne în continuare doar pe hârtie. Proiectul creează obligații, dar nu arată cum se susțin practic canalele de raportare, trasabilitatea, sprijinul pentru avertizori și raportarea privind rezultatele examinării avertizărilor de

integritate.

În primul rând, trebuie calculate sursele necesare pentru finanțarea autorității de supraveghere și control, care va îndeplini și funcția de sinteză (autoritatea-umbrelă), resurse pentru autoritatea de protecție.

În al doilea rând, trebuie stabilite resurse pentru instituirea canalelor și setarea procedurilor de raportare și examinare: persoane desemnate, instruiri periodice, formulare și ghiduri unitare, precum și o soluție tehnică care să asigure recepția raportărilor (scris și oral), registre, termene, jurnalizare a accesărilor și a eventualelor divulgări de identitate, control al accesului și export pentru verificări. Soluțiile disparate, la nivelul fiecărei entități, sunt costisitoare și greu de controlat. Prin urmare, este recomandabilă opțiunea unei platforme comune (națională sau partajată la nivel de sectoare/raioane), care să impună standarde unitare, costuri previzibile și posibilitatea de a vedea tabloul de ansamblu.

În al treilea rând, trebuie finanțate informarea și sprijinul efectiv pentru avertizori: campanii anuale clare (drepturi, pași de urmat, canale disponibile) și un fond minim pentru consiliere juridică/psihologică și pentru măsuri de protecție. Fără acest sprijin și resurse, anticipăm că va persista situația în care se înregistrează puține raportări și multă neîncredere.

Sursele de finanțare pot fi combinate: buget de stat pentru autoritățile-cheie și pentru platforma comună; asistență externă pentru dezvoltare, securitate și instruiri; o contribuție moderată din partea entităților mari pentru folosirea platformei; pentru APL și întreprinderile mici din sectoarele de risc, accesul ar trebui acoperit din buget sau proiecte dedicate, tocmai pentru a nu transforma mecanismul într-o barieră.

În lipsa unei fundamentări financiare și prognoze de cheltuieli, riscurile sunt previzibile: conformare doar formală, termene lungi, trasee neclare, soluții IT fragmentate, date care nu se pot agrega și, ca rezultat final, descurajarea raportării.

Implementarea proiectului nu presupune cheltuieli financiare

Nota informativă nu conține fundamentarea economico-financiară

9. Analiza impactului de reglementare.

Analiza impactului de reglementare a proiectului nu este necesară

Analiza impactului de reglementare a proiectului nu este suficient argumentată/documentată

10. Analiza ex-ante.

Analiza ex-ante a proiectului nu este necesară

Analiza ex-ante a proiectului nu este suficient argumentată/documentată

III. EVALUAREA DE FOND

11. Stabilirea şi promovarea unor interese / beneficii.

Proiectul urmărește interesul public legitim al consolidării integrității instituționale. Nu au fost identificate beneficii particulare; iar unele riscuri potențiale derivă din omisiuni procedurale sau formulări vagi.

Proiectul nu promovează interese, beneficii

Promovarea intereselor/beneficiilor nu se face cu respectarea interesului public

12. Prejudicii aduse prin aplicarea actului.

În lipsa unor norme explicite de aplicare/operaționale (proceduri pas cu pas, registru electronic), persistă riscul de întârzieri, tratament neuniform și neîncredere. Or, lipsa unor rapoarte publice privind finalitatea examinării avertizărilor de integritate descurajează utilizarea mecanismului.

La aplicare, proiectul nu va aduce prejudicii

Prejudicierea intereselor/beneficiilor nu se face cu respectarea interesului public

13. Vulnerabilitatea proiectului din perspectiva drepturilor omului

Proiectul nu conține norme care au un grad sporit de vulnerabilitate din perspectiva drepturilor omului. Totuși, lipsa de claritate și previzibilitate a unor norme din proiect, ar putea afecta drepturile avertizorilor de integritate. Pentru detalii a se vedea secțiunea Analiza detaliată din prezentul Raport.

Proiectul respectă drepturile/libertăţile

14. Compatibilitatea proiectului cu prevederile cadrului normativ național

În linii mari, proiectul este compatibil cu cadrul normativ, cu unele excepții care țin de uniformizarea terminologiei utilizate. Pentru detalii a se vedea secțiunea Analiza detaliată din prezentul Raport.

Proiectul nu este compatibil cadrului normativ naţional

15. Analiza detaliată a prevederilor

Nr. obiecției	Art.	Text	Obiecții	Elemente de coruptibilitate/vulnerabilitate	Recomandări

1	Art. I. – Articolul 314/1 din Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008	„Articolul 314/1. Încălcarea legislației privind avertizorii de integritate (1) Împiedicarea sau încercarea de a împiedica, prin orice mijloace, efectuarea unei dezvăluiri de încălcare a legii se sancționează cu amendă de la 50 la 100 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 80 la 120 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 120 la 180 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.	Formula propusă pentru dispoziția alin. (1):„împiedicarea sau încercarea de a împiedica raportarea”: presupune o supra-incriminare, or, fără delimitări tehnice, semne calificative poate acoperi conduite ambigue (instrucțiuni interne neclare, discuții și abordări interne neuniforme etc.), și poate să genereze impredictibilitate și tratament neuniform. În plus, folosirea termenului „încercare” în paralel cu termenul de ”tentativă” consacrat de Codul contravențional de la art. 13, creează inconsecvență terminologică și riscul de dublare.	Array	Se recomandă revizuirea alin. (2) în vederea utilizării noțiunilor consacrate deja de Codul contravențional ”tentativa”. În cazul în care este vorba de o altă formă, distinctă de tentativă este oportun de a oferi o descifrare a acesteia, în vederea evitării confuziilor și neclarităților la interpretare și aplicare. De asemenea este oportun de a integra unele semne calificative care să permită disocierea răspunderii contravenționale de cea disciplinară, care este inclusă în propunerile de modificare a legii.

2	Art. I. – Articolul 314/1 din Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008	(2) Neinstituirea canalelor interne de raportare a încălcării legii, neluarea de către angajator a măsurilor de asigurare a dezvăluirii de încălcării a legii în cadrul entității sau nerespectarea confidențialității angajaților care dezvăluie încălcări ale legii, facilitatorilor, persoanelor terțe, entităților private deținute de persoanele care efectuează dezvăluiri de încălcări ale legii, celor la care aceștia prestează servicii sau cu care au alte tipuri de legături într-un context profesional (4) Răzbunarea împotriva avertizorului de integritate, facilitatorului, persoanelor terțe, precum și împotriva entităților private deținute de persoanele care efectuează raportări, celor la care aceștia prestează servicii sau cu care au alte tipuri de legături într-un context profesional se sancționează cu amendă de la 100 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 150 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.”.	Formularea de la dispoziția alin. (2) a art.314/1 are un caracter confuz și este formulată de o manieră ambiguă, în special pe partea ce ține de expresia ”măsuri de asigurare a dezvăluirii”, precum și pe partea ce ține de lipsa unor semne calificative. Alineatul (4) operează cu noțiunea generică ”răzbunarea” dar fără a specifica în ce constă această răzbunare și care sunt formele acesteia, dar nici nu face conexiune cu Legea 165/2023. Respectiv, apare incertitudinea cine și cum califică dacă anumite acțiuni sau inacțiuni sunt o formă a răzbunării.	Array	Se recomandă a revizui prevederile în cauză pentru asigurarea coerenței și clarității normelor. În cazul în care măsurile de asigurare a dezvăluirii presupun condiții pentru depunerea/raportarea unei încălcări de legi (reglementări, proceduri etc.) sugerăm ca aceste aspecte să fie descifrate. De asemenea, pentru alin. (4) se recomandă a face conexiunea cu prevederile corespondente din Legea 165/2023 care stabilesc formele de răzbunare, pentru un spor calitativ al prevederilor legale.

3	Art. II – Articolul 16 litera h2) din Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul)	„h2) examinează cererile de protecție a subiecților prevăzuți la art. 4 alin. (1) lit. b)-e) din Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate și contribuie la apărarea acestora;”.	Legea 165/2023 în vigoare, precum și modificările propuse în proiect eșuează să ofere repere clare privind rolul și instrumentele Ombudsmanului în protecția avertizorilor de integritate. Această lacună devine și mai proeminentă în lipsa unor reglementări subsecvente legii. Orice potențial avertizor, trebuie să cunoască și să înțeleagă amploarea și calitatea măsurilor de protecție de care ar putea beneficia și care ar fi aportul Avocatului Poporului în acest sens. Reamintim faptul că practica recentă arată că Ombudsmanul reacționează de regulă prin recomandări adresate autorităților care frecvent sunt ignorate de către entități. Mai mult, este incert cum ar putea acționa Ombudsmanul în raport cu entitățile private	Array	Se recomandă de a reveni la reglementări clare și explicite privind rolul și instrumentele Ombudsmanului în protecția avertizorilor de integritate. Aceste prevederi fie pot fi integrate în Legea cu privire la Avocatul Poporului în cadrul unui capitol separat, fie în Legea 165/2023. O altă opțiune ar fi elaborarea unui act normativ subsecvent legii care să clarifice pas cu pas, algoritmul de acțiune al Ombudsmanului în protecția avertizorilor de integritate, modul de interacțiune cu autoritățile competente (CNA), angajatori (entități publice și entități private), avertizori, instanțe de judecată.
4	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	2. Articolul 3: se completează cu noțiunea de „persoane terțe - persoane fizice care au o legătură profesională sau personală cu avertizorul de integritate, cum ar fi colegi de serviciu sau rude și care, din cauza acestei legături, sunt expuse riscului de a suferi răzbunări în context profesional ca urmare a dezvăluirii de încălcări a legii efectuată de către avertizorul de integritate;” la noțiunea „răzbunare” cuvintele „angajatorului sau” se exclud.	Noțiunea de „persoane terțe” este prea generală, or, fără repere obiective, sfera autorilor posibilei răzbunări devine variabilă, iar „legătură profesională sau personală” este o noțiune la fel de vagă și nu permite distingerea exactă În același timp, excluderea „angajatorului” din noțiunea ”răzbunare” reduce protecția în scenariile tipice de muncă și poate crea goluri normative exact în cazurile frecvente, când măsurile de răzbunare sunt aplicate/admise de către angajator.	Array	Pentru noțiunea de „persoane terțe” recomandăm stabilirea unor criterii obiective pentru individualizarea/identificarea acestei categorii. Spre exemplu: persoane aflate într-un raport obiectiv demonstrabil cu avertizorul (ex.: soț/soție/partener, rudă până la gradul II, coleg de echipă sau superior ierarhic, membru în același organ de conducere), fără a exclude alte cazuri similare justificabile. Sugerăm menținerea expresă a „angajatorului” în sfera potențialilor autori ai răzbunării.

5	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	3. Articolul 4 alineatul (1) va avea următorul cuprins: „(1) Subiecții care cad sub incidența prezentei legi sunt: g) autoritatea competentă	În Directiva (UE) 2019/1937, „autoritate competentă” este noțiunea-umbrelă pentru orice autoritate națională desemnată să primească raportări externe, să ofere feedback și să întreprindă acțiuni subsecvente (investigații, sesizarea altor organe etc.). Statele membre pot desemna una sau mai multe autorități, generaliste ori sectoriale, dar ele trebuie să aibă canale independente, să confirme primirea în 7 zile și să dea feedback în 3 luni (cu posibilitatea de extindere la 6 luni în cazuri justificate). În Legea nr. 165/2023, definiția este apropiată ca esență: „autoritate competentă” este autoritatea publică responsabilă de examinarea dezvăluirilor externe și publice privind încălcări ale legii. Legea așază rolul de autoritate competentă la Centrul Național Anticorupție (pentru raportările externe), cu obligația ca, dacă dezvăluirea nu ține de competența sa, să o transmită în 3 zile lucrătoare entității publice competente, cu păstrarea confidențialității. În paralel, protecția avertizorilor (măsuri împotriva represaliilor, repunere în drepturi etc.) este atribuită Avocatului Poporului, ca „autoritate de protecție”. Aparent, la nivel de definiție și de desemnare primară (CNA pentru raportare externă; Ombudsmanul pentru protecție), arhitectura pare clară și compatibilă cu Directiva. Totuși, reiterăm că neclaritățile apar la interacțiunea dintre „autoritatea competentă” și „autoritatea de protecție”: unele formulări trimit generic la „autoritatea competentă sau, după caz, autoritatea de protecție” când vine vorba de măsuri de sprijin și informare, fără a fixa explicit cine și ce face (punct unic de informare, asistență operațională, consiliere juridică etc.). Este evidentă necesitatea delimitării operative a rolurilor, pentru a evita plimbarea avertizorilor între instituții.	Array	Identificarea și stabilirea unui „punct unic” pentru sprijin și trasee clare de conexiune între CNA și Avocatul Poporului, precum și detalierea unor norme secundare cu responsabilități certe pentru fiecare etapă.

6	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	Articolul 5: la alin. (2) după cuvintele „la cererea angajatului” se completează cu textul „ , în termen rezonabil”;	Termen rezonabil, în contextul Legii 165/2023 este un termen vag, care nu oferă claritate și previzibilitate avertizorului de integritate și riscă să provoace tergiversări nejustificate: întâlniri reprogramate la nesfârșit, răspunsuri intermediare întârziate, „tăcere administrativă”, iar celeritatea devine opțională, depinzând de disponibilitatea persoanei desemnate, nu de un calendar verificabil; apar asimetrii majore între autorități și imposibilitatea de a verifica serios respectarea termenelor („rezonabilul” nu se măsoară). Accentuăm faptul că în cauzele sensibile, timpul este elementul care face diferența între protecție efectivă și protecție iluzorie; menținerea unei astfel de formule subminează încrederea raportorilor și stimulează litigiile pe procedură, nu soluționarea pe fond.	Array	Setarea unui termen exact.

7	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	Articolul 5: alineatul (7) va avea următorul cuprins: „(7) În cazul entităților private cu mai puțin de 50 de angajați, indiferent de domeniul de activitate, angajatul utilizează canalul extern de dezvăluire a încălcării legii.”;	Formularea alin. (7) trimite exclusiv la canalul extern pentru entitățile cu mai puțin de 50 de angajați și aparent poate fi interpretată, în practică, ca interdicție tacită a canalului intern voluntar. Efectele unei asemenea abordări ar fi; descurajarea soluționării timpurii și confidențiale a problemelor, se încarcă artificial canalul extern cu chestiuni ce puteau fi tratate prompt în interior, se creează o barieră psihologică pentru avertizori (mai ales în colective mici), iar protecția datelor devine mai fragilă, atunci când se apelează la canalul extern. În plus, abordarea din proiectul legii pare a fi contrară cu marja lăsată de Directivă pentru a coborî pragul pe sectoare de risc, dar și cu nevoia de a construi încredere în mecanismele interne. Ca rezultat anticipăm o practică neuniformă: unele entități vor inventa pseudo-canale informale, fără garanții, iar altele vor refuza orice receptare internă, invocând prevederea de la alin. (7) art. 5. Astfel, atestăm impredictibilitate și crearea unor goluri de protecție exact în zonele unde confidențialitatea și viteza remedierii contează cel mai mult.	Array	A se revizui redacția propusă în vederea asigurării concordanței cu prevederile directivei. În special se va urmări păstrarea opțiunii de a crea canale interne și în entitățile cu un număr mai mic de 50 angajați, în special în domeniile sensibile/de risc.

8	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	La articolul 7 alineatul (3), litera a) după cuvintele ,,suport informațional” se completează cu cuvintele „durabil și accesibil ”.	Formula nouă propusă pentru alin. (3) are un caracter declarativ, atâta timp cât nu este descifrat în ce constă acest suport informațional, cât durează ”durabilitatea” și cum este asigurată ”accesibilitatea”	Array	Se recomandă fie completarea proiectului de lege cu reglementări care să detalieze ce semnifică suport durabil și accesibil, fie urmează ca aceste prevederi să fie disecate pe pași și elemente concrete în reglementări subsecvente legii. Altfel norma riscă să fie declarativă și neînțeleasă de către cei care urmează să o aplice (angajatori) fie față de care ea se aplică (avertizori).

9	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	Articolul 9: alineatul (1) va avea următorul cuprins: „(1) Entitățile publice și private se asigură că informațiile din Registru, identitatea angajaților care dezvăluie încălcări ale legii, inclusiv informațiile care ar permite identificarea directă ori indirectă a acestora, nu sunt divulgate persoanelor terțe, în special persoanelor vizate în dezvăluiri, cu excepția situației în care există consimțământul expres al angajatului sau a cazului în care un proces penal sau contravențional a fost pornită în baza dezvăluirii de încălcare a legii de interes public, precum și în cazurile în care divulgarea este necesară și proporțională pentru desfășurarea unei proceduri judiciare ori pentru asigurarea dreptului la apărare al persoanei vizate, în condițiile legii.”; se completează cu alineatul (1/1) și (3) cu următorul cuprins: „(1/1) În cazul prevăzut la alin. (1), angajatul este informat în scris cu privire la divulgarea identității sale și a motivelor divulgării datelor confidențiale, cu excepția situației în care această informare ar afecta investigațiile sau procedurile judiciare conexe..”;	Prevederile de la alin. (1/1) care instituie derogări de la confidențialitate nu sunt echilibrate prin garanții operaționale: lipsesc date despre obligativitatea înregistrării cazurilor de divulgare (cine/când/ în ce temei), testul de oportunitate/proporționalitate și informarea avertizorului. Astfel, persistă riscul de deconspirare nejustificată a identității avertizorului și, drept consecință, un puternic efect descurajator.	Array	Proiectul urmează a fi completat cu prevederi care să instituie evidența obligatorie a cazurilor de divulgare a confidențialității avertizorului, informarea prealabilă a acestuia despre divulgare (cu excepție motivată), termene de păstrare corelate cu termene de prescripție.

10	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	Articolul 12: se completează cu alineatul (4/1) cu următorul cuprins: „(4/1) În cazul recepționării unei dezvăluiri de încălcări a legii prin alt canal de raportare decât cel intern sau de către alt angajat decât persoana ori subdiviziunea desemnată, angajatorul se asigură că persona care a recepționat dezvăluirea respectivă să nu divulge informațiile de identificare a persoanei care a efectuat dezvăluirea de încălcare a legii sau a persoanei vizate în dezvăluire. Aceștia au obligația să o transmită, fără întârziere și fără a interveni în conținutul acesteia către persoana ori subdiviziunea desemnată.”;	Sintagma ”să o transmită, fără întârziere” are un caracter ambiguu și inexact, ceea ce poate provoca tergiversări și întârzieri nejustificate, fie chiar descurajarea pe termen lung a persoanelor îndreptățite să raporteze o încălcare a legii.	Array	De a prevede un termen optim și exact de transmitere a avertizării către persoanele desemnate.

11	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	Articolul 14 alineatul (2): se completează cu litera d/1) cu următorul cuprins: ,,d/1) oferă oricărei persoane interesate informații despre procedurile de dezvăluire privind încălcări ale legii;”;	Competența respectivă a CNA este formulată evaziv și nu răspunde condiției de claritate și previzibilitate pentru o normă juridică.	Array	O sugestie este ca autorii proiectului să fortifice competențele CNA în domeniu și afară de competența de a înregistra și a examina raportările externe, și de a oferi informații despre proceduri (așa cum este inclus în proiect) să specifice rolul CNA de autoritate competentă în sensul conferit de Directivă (autoritate-umbrelă) care va colecta, analiza, sintetiza și elabora ghidări pentru toate entitățile publice și private. Acest rol trebuie să îi revină atât în virtutea Directivei, cât și pentru ordonarea și coagularea procedurilor în domeniul raportării încălcărilor de lege.
12	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	Articolul 14 alineatul (2): la litera e) după cuvintele „cererea angajatului” se substituie cu cuvintele „într-un termen rezonabil”;	Expresia de termen rezonabil are un caracter ambiguu și inexact, ceea ce poate provoca tergiversări și întârzieri nejustificate, fie chiar descurajarea pe termen lung a persoanelor îndreptățite să raporteze o încălcare a legii.	Array	De a prevede un termen optim și exact.

13	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	se completează cu articolul 17/1 cu următorul cuprins: ,,Articolul 17/1. Revizuirea procedurilor Autoritatea competentă, precum și entitățile publice și private revizuiesc cel puțin o dată la 3 ani, procedura de primire a raportărilor și de întreprindere a acțiunilor subsecvente acestora, ținînd cont de bunele practici în domeniu și de alte informații utile obținute în contextul aplicării prezentei proceduri, adaptând-o conform necesităților	Formularea propusă pentru art. 17/1, care instituie o revizuire o dată la trei ani, fără cerințe explicite de transparență, metodologie și participare, riscă să transforme exercițiul într-un formalism de bifare. În lipsa unor repere exacte, fiecare entitate „își face propria regulă” (ceea ce se întâmplă și în prezent), rezultatul este o practică neuniformă, greu de comparat, greu de verificat și, în final, neconvingătoare și de neîncredere pentru avertizori. Revizuirea nu este ancorată într-un set minim de indicatori de rezultat (finalitate). Nu se cere analiza sistematică a ceea ce contează în mecanismul avertizorilor de integritate: dacă se respectă termenele (confirmare în 7 zile / feedback în 3 luni, ori 6 luni justificat pe canal extern), dacă s-au remediat încălcările semnalate, dacă măsurile de protecție au fost aplicate în timp util și cu efect (reintegrare, anularea sancțiunilor, prevenirea degradării situației profesionale), câte breșe de confidențialitate au existat și cum au fost tratate, care sunt domeniile vulnerabile (harta sectoarelor cu probleme recurente). Textul nu distinge între entități cu expunere mică la riscuri și sectoarele de risc (sănătate, mediu, achiziții, financiar etc.). O periodicitate uniformă (3 ani pentru toți) nu este suficientă acolo unde riscurile sunt ridicate; lipsesc și temeiurile/condițiile pentru o revizuire extraordinară (de ex., incident de confidențialitate, rată atipică de redirecționări, depășiri repetate ale termenelor, plângeri privind răzbunările). De asemenea, Legea nu cere implicarea reală a persoanelor desemnate, a personalului (sau sindicatelor) și nici o validare independentă a unui eșantion de cazuri. Revizuirea rămâne, astfel, „închisă” – făcută de aceeași structură care administrează canalul și fără obligația de a produce lecții de învățat. Lipsesc obligațiile de publicare (rezumat anonimizat) și obligația unui plan de măsuri	Array	Din perspectiva CAPC, revizuirea trebuie să fie abordată ca un instrument veritabil de învățare și corectare, dar nu ca o simplă formalitate. Astfel, regulile privind procedura de revizuire cu toate aspectele arătate în textul obiecției, trebuie detaliate fie în textul legii, fie în acte normative subordonate.

14	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	La articolul 19: alineatul unic devine alineatul (1); se completează cu alineatul (2) și (3) cu următorul cuprins: ,,(2) Condițiile prevăzute la alineatul (1) și măsurile de protecție a avertizorilor de integritate se aplică, după caz, și în privința subiecților prevăzuți la art. 4 alin. (1) lit. c)-e).	Formula ”după caz” este evazivă și poate duce la abordări diferite în situații similare.	Array	A revizui norma, inclusiv prin stabilirea criteriilor când alin. (2) va fi aplicat și subiecților de la art. 4 alin. (1) lit. c)-e)
15	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	La articolul 19: (3) Prezentul articol nu se aplică în cazurile în care o persoană dezvăluie în mod direct informații reprezentanților mass-media, în conformitate cu dispozițiile legale privind libertatea de exprimare.”.	Formularea alin. (3) din art. 19 este prea elastică în ceea ce privește dezvăluirea publică și relația cu mass-media. Avertizorii de integritate și mass-media nu știu clar când dezvăluirea publică este protejată. Textul nu stabilește nici obligații minime pentru mass-media — confidențialitate, canale de comunicare securizate, redactarea datelor sensibile — și nici garanții explicite pentru protejarea identității avertizorului în procesul editorial. Nu este clarificată corelarea dintre protecția avertizorului și a mass-media, pe de o parte, și exonerările prevăzute de lege (standardul „motive rezonabile să creadă”), pe de altă parte, inclusiv raportarea la libertatea de exprimare și interesul public.	Array	Alin. (3) trebuie rescris astfel încât să conecteze expres protecția dezvăluirii publice de criteriile din art. 15 al Directivei: raportarea publică este protejată dacă, în mod rezonabil, se constată lipsă de acțiune în termenele legale după raportarea internă/externă, dacă există pericol iminent sau prejudiciu ireversibil, ori dacă există risc serios de represalii sau mușamalizare sau imposibilitatea de a utiliza efectiv canalul extern.

16	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	La articolul 21: alineatul unic devine alineatul (1) iar prima propoziție va avea următorul cuprins: ,,Este interzisă orice formă de răzbunare sau amenințare cu răzbunare, sau tentativă de răzbunare împotriva subiecților prevăzuți la art. 4 alin. (1) lit. a)-e), în special:”; se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins: „ (2) În cazul în care persoanele prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. a)-e) suferă răzbunare ca urmare a avertizării de integritate (raportării) sau a dezvăluirii publice de încălcare a legii efectuate în condițiile prezentei legi, acestea au dreptul la repararea integrală a prejudiciului cauzat, în conformitate cu legislația.”.	Textul privind interdicția răzbunării rămâne incomplet pe partea care contează cel mai mult în practică: probele. Fără o normă expresă care să instituie prezumția de răzbunare odată ce persoana dovedește raportarea conform legii și intervenirea ulterioară a unei măsuri prejudiciabile, avertizorul rămâne într-un impas probator. Entitățile pot „cosmetiza” ușor motivele măsurilor (disciplinare, reorganizări subite), iar litigiile se transformă în procese despre intenții greu de demonstrat, nu despre fapte. În plus, inconsecvența terminologică („încercare”, „tentativă de răzbunare”) amestecată cu formulări generale produce practică neuniformă și lasă loc interpretărilor divergente. Rezultatul este un cadru aparent protector, dar care nu livrează protecție efectivă atunci când avertizorul are cel mai mult nevoie de ea.	Array	Textul proiectului trebuie completat cu o normă expresă care să instituie prezumția de răzbunare: odată ce persoana dovedește o raportare conform legii și intervenirea ulterioară a unei măsuri prejudiciabile, se prezumă că măsura are caracter de răzbunare, iar sarcina probei se mută pe entitate pentru a demonstra temeiul aplicării acestor măsuri și lipsa legăturii acestor măsuri cu avertizarea de integritate. Este recomandabilă introducerea unui alineat dedicat, cu formulare clară, și corelarea lui cu procedura disciplinară și cu litigiile de muncă, pentru a evita dublarea probatoriului. În paralel, este necesară uniformizarea terminologică („tentativă”, nu „încercare”) și o trimitere la Codul contravențional pentru a asigura coerența sancțiunilor.

17	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	,,Articolul 21/1. Măsuri de sprijin Autoritatea competentă sau, după caz, autoritatea de protecție, asigură subiecților prevăzuți la art. 4 alin. (1) lit. a)-e), următoarele măsuri de sprijin: a) consiliere și informații cuprinzătoare, independente și gratuite privind procedurile de raportare, drepturile și măsurile de protecție împotriva răzbunărilor, inclusiv măsurile reparatorii disponibile, precum și drepturile persoanei vizate în raportare; b) asistență efectivă în fața altor autorități relevante, în scopul protejării împotriva răzbunărilor, inclusiv, în cazurile prevăzute de legislația națională, prin acordarea statutului de avertizor de integritate; c) asistență juridică garantată de stat în cadrul procedurilor penale și civile, în condițiile Legii nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.”.	Formula actuală dispersează responsabilitatea („autoritatea competentă sau, după caz, autoritatea de protecție”) și riscă să transforme accesul la sprijin într-o plimbare administrativă a avertizorilor. Fără un punct unic de contact, fără standard minim de conținut (consiliere juridică/psihologică, orientare profesională, ghidare procedurală) și fără termene clare, sprijinul devine aleatoriu, dependent de bunăvoința instituțiilor și inegal de la caz la caz. Avertizorii nu au nevoie de trimiteri de la o instituția la alta, dar au nevoie de o instituție sigură, predictibilă. În lipsa acestei claritățiinstituționale, mecanismul rămâne formal, iar descurajarea raportării se accentuează.	Array	Responsabilitatea pentru măsurile de sprijin trebuie concentrată într-un punct unic de contact – autoritatea de protecție – care recepționează cererile, le evaluează și le direcționează, după caz, către entitățile cu competențe în domeniu.

18	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	Articolul 26 se completează cu alineatul (2/1) și (2/2) cu următorul cuprins: ,,(2/1) În cadrul procedurilor judiciare, inclusiv în ceea ce privește defăimarea, drepturile de autor, încălcarea secretului profesional, ale normelor privind protecția datelor cu caracter personal, ale secretului comercial sau în cadrul acțiunilor în despăgubire, nu poate fi atrasă răspunderea subiecților prevăzuți la art. 4 alin. (1) lit. a)-e), pentru divulgarea informațiilor, în măsura în care avertizarea de integritate (raportarea) a fost efectuată în conformitate cu prevederile prezentei legi. (2/2) Persoanele menționate la art. 4 alin. (1) lit. a)-e) au dreptul să invoce avertizarea integrității (raportarea) sau dezvăluirea publică de încălcare a legii ca temei pentru încetarea procedurilor judiciare, cu condiția să fi avut motive rezonabile să creadă că informațiile divulgate privesc o încălcare efectivă a legislației și că dezvăluirea de încălcare a legii era necesară pentru interesul public, în conformitate cu prevederile legii.”.	Textul este util în principiu, dar insuficient calibrat la standardul „motive rezonabile să creadă” și insuficient corelat cu regulile dezvăluirii publice. Dacă această formulă nu e clară și aplicată consecvent, buna-credință se poate citi restrictiv, iar avertizorii ajung expuși la acțiuni cu caracter de intimidare (civile sau chiar penale), deși au acționat în interes public. În plus, fără o trimitere explicită la condițiile dezvăluirii publice și la protecția sursei, rămâne neclar când și cum avertizorul beneficiază de exonerare deplină. Ambiguitatea descurajează dezvăluirile și încurajează „tăcerea prudentă”, exact opusul scopului legii.	Array	Exonerările trebuie aliniate strict la standardul Directivei UE „motive rezonabile să creadă”, cu trimitere expresă la condițiile de divulgare publică și la protecția sursei. Este necesară o clarificare: atunci când avertizorul a acționat din motive rezonabile, în interes public și în limitele mecanismului (canale interne/extern sau divulgare publică în condițiile legii), acesta nu va răspunde civil, contravențional sau penal pentru obținerea ori divulgarea informațiilor.

19	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	„Articolul 28. Măsuri de protecție aplicabile altor subiecți decât avertizorii de integritate (1) Măsurile de protecție prevăzute de prezenta lege pentru avertizorii de integritate se aplică, în condițiile legii, și subiecților menționați la art. 4 alin. (1) lit. c)–e). (2) Normele privind protecția identității, stabilite de prezenta lege pentru avertizorii de integritate, se aplică în mod similar și subiecților prevăzuți la art. 4 alin. (1) lit. a), c)–e), precum și persoanelor vizate în dezvăluiri. (3) Identitatea subiecților prevăzuți la art. 4 alin. (1) lit. a), c)–e), precum și persoanelor vizate în dezvăluiri, este protejată pe tot parcursul desfășurării acțiunilor subsecvente dezvăluirii.”.	Extinderea sferei protejate este binevenită în plan declarativ, dar fără conexiuni procedurale ferme cu confidențialitatea, termenele și algoritmul de soluționare, protecția riscă să rămână doar un titlu gol, fără conținut. Beneficiarii nominal pot fi „protejați” doar pe hârtie dacă nu devine limpede cum li se aplică confidențialitatea, ce termene se respectă pentru plângerile lor, cum se documentează măsurile și cine răspunde pentru omisiuni. În lipsa acestor legături explicite cu articolele de procedură și confidențialitate, extinderea rămâne incompletă și produce o practică fragmentată.	Array	Extinderea protecției către alte categorii trebuie reglementată procedural, nu doar declarată. În context trebuie făcute trimiteri exprese la regulile de confidențialitate și la termene, astfel încât și aceste persoane să beneficieze de același traseu previzibil.

20	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate	Articolul 29. Răspunderea pentru încălcarea prevederilor legale (1) Împiedicarea sau încercarea de a împiedica, prin orice mijloace, efectuarea unei dezvăluiri de încălcări a legii atrage răspunderea disciplinară sau contravențională. (2) Întreprinderea unor măsuri de răzbunare împotriva subiecților prevăzuți la art. 4 alin. (1) lit. b)-e) atrage răspunderea disciplinară, contravențională sau penală. (3) Neluarea măsurilor de asigurare a dezvăluirilor privind încălcări ale legii în cadrul entităților publice sau private, nerespectarea confidențialității a subiecților prevăzuți la art. 4 alin. (1) lit. a)-e) atrag răspunderea disciplinară sau contravențională. (4) Nerespectarea obligației de instituire a canalelor interne de raportare a încălcărilor legii și neasigurarea măsurilor de protecție prevăzute de prezenta lege atrage răspunderea contravențională. (5) Raportarea în cunoștință de cauză a unor informații false referitoare la încălcări ale legii atrage răspunderea contravențională	Reglementarea este prea generală și nu delimitează clar sfera fiecărei categorii răspundere și nici raportul dintre ele. Fără trimiteri la textele contravenționale relevante (inclusiv la art. 314¹ din Codul contravențional) apare atât riscul dublării sancțiunilor pentru aceeași faptă, cât și riscul vidului sancționator în situații în care ar fi necesară o intervenție fermă. Această ambiguitate subminează proporționalitatea și previzibilitatea și lasă prea mult loc pentru discreție.	Array	Norma trebuie completată cu delimitări clare între răspunderea disciplinară și contravențională, precum și cu referințe directe la textele aplicabile (inclusiv art. 314¹ din Codul contravențional). De asemenea este necesară includerea unor criterii de individualizare, astfel încât aceeași faptă să nu fie sancționată în paralel.

21	Art. IV.	(1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. (2) În termen de 3 luni de la data publicării prezentei legi, entitățile publice şi private vor aduce în concordanță actele sale interne cu prevederile prezentei legi.	Termenul de trei luni pentru ajustarea actelor interne este nerealist pentru majoritatea entităților care cad sub incidența Legii 165/2023, care afară de înțelegerea deficitară a formulei actuale a legii, se confruntă și cu limitări evidente de resurse, instruiri și, nu în ultimul rând, obligațiile de protecție a datelor. Fără etapizare, fără un pachet comun de implementare (proceduri-model, instruiri standardizate) și fără corelarea intrării în vigoare a sancțiunilor cu existența regulilor subsecvente, rezultatul va fi conformarea formală, „pe hârtie”, și un mecanism care nu va funcționa în mod eficient. Astfel, atestăm un decalaj periculos între exigența legală și capacitatea efectivă a autorităților de a o susține în practică.	Array	Regula generală stabilită de art. 56 din Legea 100/2017 prevede că ”actele normative intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova sau la data indicată în textul actului normativ, care nu poate fi anterioară datei publicării”. Chiar dacă autorii proiectului pot invoca alin. (3) al aceluiași articol că este vorba de o excepție pentru că se ”urmărește protecţia drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, realizarea angajamentelor internaţionale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărîrilor Curții Constituționale, eliminarea unor lacune din legislație sau contradicţii între actele normative ori dacă există alte circumstanţe obiective”, totuși termenele trebuie etapizate și legate de instrumente concrete de implementare, cum ar fi: proceduri-model, formulare standard și sesiuni de instruire. Totodată, intrarea în vigoare a normelor contravenționale ar trebui corelată cu existența cadrului secundar cu un decalaj rezonabil pentru acomodare.

IV. CONCLUZII

Concluzia generală este că proiectul, deși anunță „transpunerea integrală”, rămâne parțial și denotă, de fapt, doar formalism. Mecanismul nu este încă integrat coerent în arhitectura națională: lipsesc o autoritate-umbrelă cu rol de sinteză și control de calitate, o platformă comună pentru trasabilitate și un set unitar de indicatori privind finalitatea procesului de examinare/soluționare a avertizorilor de integritate (câte încălcări au fost remediate, câte persoane au fost efectiv protejate, care sunt domeniile vulnerabile). Totodată, în forma actuală, protecția avertizorului riscă să rămână mai mult pe hârtie, iar practica – fragmentată și inegală.

În plan substanțial, rămân neacoperite standarde esențiale din Directivă: nu este instituită prezumția de răzbunare cu mutarea sarcinii probei pe entitate; noțiunile-cheie sunt folosite neuniform („încercare” vs „tentativă”, „după caz”, „termen rezonabil”, „suport durabil și accesibil”, ”dezvăluire” vs. ”raportare” etc.); cadrul pentru dezvăluirea publică și relația cu mass-media nu este corelat expres cu criteriile de subsidiaritate și cu protecția sursei; exonerările nu sunt legate clar de standardul „motive rezonabile să creadă”. Regimul sancționator rămâne general, fără criterii de individualizare și fără coerență terminologică în raport cu Codul contravențional (art. 314¹).

În plan procedural, proiectul nu valorifică marja Directivei pentru canale interne sub 50 de angajați în sectoare de risc și nu fixează standarde minime pentru partajarea canalelor la 50–249. Confidențialitatea este enunțată, dar fără garanții obligatorii importante (fixarea fiecărei divulgări, test de oportunitate și proporționalitate, informarea avertizorului). Termenele trebuie corelate explicit (confirmare în 7 zile, feedback în 3 luni, cu posibilitatea extinderii la 6 luni pentru canalul extern). Măsurile de sprijin cer un punct unic de contact, cu standard minim. Totodată prevederea privind revizuirea procedurilor la trei ani, lăsată fără metodologie, indicatori, audit și publicare de rapoarte, riscă să rămână în continuare un exercițiu de bifare.

Mecanismul de supraveghere trebuie consolidat. Accentuăm repetat că este necesară desemnarea unei autorități-umbrelă care să asigure agregarea datelor, să generalizeze practica, să publice anual rezultate pe finalitatea examinării și soluționării avertizărilor de integritate și să emită ghiduri necesare și utile pentru o abordare unitară. Fără aceste funcții, CNA rămâne în poziția de receptor/consilier, iar Ombudsmanul în poziția de protector, adică două instituții care acționează în paralel și care nu se conectează natural într-un traseu ușor de înțeles și ușor de parcurs de către persoană. De asemenea, reiterăm necesitatea „istoriilor de succes” – lipsa lor erodează încrederea, or, autoritățile trebuie să arate cum s-au remediat încălcările și cum au funcționat măsurile de protecție, cu protejarea datelor personale.

Dimensiunea financiară și de implementare este subevaluată. A pretinde așa cum este prevăzut în nota de fundamentare costuri zero înseamnă, în practică, implementare fragmentată, termene lungi și trasabilitate slabă. Mecanismul are nevoie de resurse pentru formare, sprijin efectiv al persoanelor și funcția de sinteză. În același timp, termenul unic de trei luni pentru ajustarea actelor normative, este irealist pentru APL și entitățile mici, fiind necesară etapizare și corelarea intrării în vigoare a sancțiunilor cu existența cadrului secundar și a infrastructurii minime.

În concluzie, proiectul este oportun și direcția este corectă, dar textul trebuie calibrat astfel, încât să livreze protecție efectivă, nu doar conformare declarativă.

CAPC recomandă constituirea unui grup interinstituțional care să remedieze lacunele identificate, să standardizeze procedurile și să asigure integrarea Directivei în ordinea juridică națională, dar nu copierea mot-à-mot a acesteia. Doar astfel mecanismul avertizorilor va deveni previzibil, credibil și util, un instrument care poate repara încălcările de lege și proteja persoanele, dar nu o bifă/un capitol în plus în legislație.

***Raportul de expertiză este elaborat în cadrul proiectului ”Evaluarea performanței autorităților anticorupție

din Republica Moldova: eficiență și impact în combaterea corupției” implementat de CAPC, cu sprijinul financiar al Fundației Soros Moldova. Conținutul și opiniile exprimate în acest raport aparțin exclusiv CAPC și nu reflectă în mod necesar poziția sau punctul de vedere al donatorului.